

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

ПЕДАГОГІКА

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальностей Е7 (111 Математика), F1 (113 Прикладна математика)

Одеса
ОНУ імені І. І. Мечникова
2026

**УДК 37:378(072)
П24**

Укладач:

В. В. Павлова, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

М. В. Ткаченко, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри доцент кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

О. В. Хромченко, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою факультету психології та соціальної роботи
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 2 від 29 жовтня 2025 р.*

П24 **Педагогіка** [Електронний ресурс] : електрон. метод. рек. до практич. занять та самост. роботи для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти спец. Е7 (111 Математика), F1 (113 Прикладна математика) / уклад. В. В. Павлова. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2026. 27 с. 0,5 МБ.

Методичні рекомендації до виконання практичної та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей Е7 (111 Математика) та F1 (113 Прикладна математика) містять передмову, зміст самостійної роботи з дисципліни «Педагогіка», питання для самоконтролю знань, завдання, список літератури для роботи з науковими періоджерелами.

Методичні рекомендації допоможуть у засвоєнні теоретичних знань у сфері педагогіки, а також при самостійному виконанні завдань, при підготовці до практичних занять. Основною метою є допомога в опануванні теоретичних знань та практичних навичок з урахуванням нових досягнень педагогічної науки, перспективного досвіду роботи вчителів ЗЗСО.

УДК 37:378(072)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	21
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	23
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	25

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Педагогіка» є однією з фундаментальних складових фахової підготовки майбутніх фахівців, оскільки формує у здобувачів вищої освіти педагогічне мислення, професійні цінності та готовність до здійснення освітньої діяльності в умовах сучасних викликів та трансформацій. Вивчення педагогіки дозволяє здобувачам усвідомити закономірності та принципи навчання і виховання, опанувати основи організації освітнього процесу, розвитку особистості та управління педагогічними системами.

Методичні рекомендації підготовлено з метою допомоги здобувачам у засвоєнні навчального матеріалу дисципліни, виконанні практичних та самостійних завдань, підготовці до практичних занять, поточного та підсумкового контролю. Методичні рекомендації відповідають вимогам освітніх програм бакалаврського рівня та сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки, враховують потреби формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах безперервного професійного розвитку та сприятимуть формуванню у здобувачів цілісного уявлення про педагогічну діяльність та розвиток їхньої здатності до подальшого професійного самовдосконалення.

Мета навчальної дисципліни – пізнання закономірностей педагогічної діяльності та індивідуально-психологічних властивостей особистості, формування потреби в особистісному розвитку, вмінь виявляти задатки до певного виду діяльності, досягати індивідуальних цілей у процесі навчання, будувати систему психолого-педагогічних знань, які сприятимуть ефективності професійної діяльності, підвищенню культури педагогічного спілкування.

Завдання:

- засвоєння основних термінів і понять педагогіки на рівні відтворення, тлумачення та використання їх у повсякденному та професійному житті;
- опанування знань про психолого-педагогічні особливості становлення особистості та усвідомлення закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців;
- формування вмінь і навичок використання методів науково-педагогічних досліджень відповідно до їх призначення, психолого-педагогічних знань про культуру педагогічного спілкування для аналізу конкретних ситуацій в професійній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- закономірності становлення педагогіки;
- основні складові та напрями сучасних педагогічних досліджень;
- зміст основних педагогічних категорій (освіта, розвиток, навчання, виховання);
- сутність і закономірності розвитку особистості, анатомо-фізіологічні, психологічні та вікові особливості учнів;
- методи аналізу ефективності педагогічного управління процесом формування особистості школяра;
- теорію та методика національного навчання і виховання, специфіку роботи класного керівника, виховної роботи в дитячих клубах за інтересами та позашкільних виховних закладах;
- принципи, форми і методи організації навчально-виховної роботи з дітьми різних вікових груп;
- принципи організації різних дитячих об'єднань, учнівських колективів та керівництва ними;
- методика позакласної та виховної роботи;

вміти:

- визначати конкретні завдання навчально-виховного впливу, виходячи із загальної мети національного виховання, рівня вихованості колективу і умов навколишнього середовища;
- володіти методами і формами організації навчально-виховного процесу, педагогічної діагностики та педагогічного прогнозування;
- визначати мету навчання і виховання у відповідності з рівнем вихованості учнів, будувати навчально-виховний процес на основі глибокого і систематичного вивчення учнів, їх інтересів і запитів;
- регулювати і корегувати міжособистісні стосунки в навчальному колективі, проводити в ньому профілактику розмежування, конфронтації: формувати гуманні відносини з учнями на рівні співпраці з урахуванням національних традицій;
- сприяти самовихованню, самоосвіті та саморозвитку учнів;
- аналізувати, узагальнювати і використовувати передовий педагогічний досвід і досягнення психолого-педагогічної науки, систематично підвищувати свою педагогічну кваліфікацію.

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Тема: Рушійні сили та загальні закономірності розвитку учнів закладу загальної середньої освіти

Мета: засвоєння й поглиблення системи знань, що відображає основні підходи до вікової періодизації розвитку особистості, характерні й індивідуальні риси розвитку особистості в різні вікові періоди, формування навичок і вмінь щодо визначення типу особистості й діагностування її індивідуальних особливостей, їх врахування під час навчально-виховної роботи.

Основні поняття і положення теми: формування, розвиток особистості, фактори розвитку, спадковість, середовище, виховання, активність особистості.

План

I. Теоретичний блок

1. Розвиток, виховання і формування особистості.
2. Роль спадковості і середовища в розвитку і формуванні особистості.
3. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості.
4. Роль діяльності, активності і спілкування в розвитку і формуванні особистості.
5. Вікові етапи розвитку особистості школяра.

II. Практичне завдання

1. Групове обговорення. Аналіз ситуації.

Уявіть, що у 7 класі є учень, який демонструє високий рівень пізнавальної активності на уроках, проте має конфлікти з однокласниками, часто сперечається, не визнає авторитету вчителя.

Обговоріть у групі:

Які рушійні сили розвитку можна побачити у поведінці цього учня?

Які суперечності як рушійна сила розвитку проявляються у даній ситуації?

Які педагогічні дії можуть допомогти конструктивно вирішити ситуацію?

2. Розділіться на дві підгрупи:

Підгрупа 1: аналізує рушійні сили та закономірності розвитку учнів підліткового віку (5–9 класи).

Підгрупа 2: аналізує рушійні сили та закономірності розвитку учнів старшого шкільного віку (10–11 класи).

Обговоріть, які рушійні сили розвитку переважають у відповідному віковому періоді? Які суперечності розвитку характерні для кожного віку? Як учителю варто будувати навчально-виховну роботу з урахуванням цих особливостей?

Після обговорення підгрупи коротко презентують свої висновки.

Завдання для самостійної роботи

1. Заповніть таблицю:

Особливості пізнавальної діяльності школярів

	Молодший шкільний вік	Середній шкільний вік	Старший шкільний вік
Сприйняття			
Увага			
Мислення			
Пам'ять			
Мовлення			
Ведучий вид діяльності			
Новоутворення			

Методичні поради щодо підготовки до теми

При вивченні даної теми необхідно засвоїти поняття: розвиток особистості, рушійні сили розвитку, суперечності як рушійна сила розвитку, загальні закономірності розвитку (нерівномірність, єдність біологічного та соціального, індивідуальність розвитку, залежність від діяльності та спілкування тощо). Згадайте власний досвід спостереження за учнями різних вікових груп приклади конфліктів між потребами та можливостями дитини, ситуації, де спостерігається взаємодія біологічного і соціального факторів розвитку, приклади нерівномірності розвитку. Поміркуйте, чому знання рушійних сил та закономірностей розвитку важливе для майбутнього вчителя, як ці знання допоможуть вам у спілкуванні з учнями та батьками, як їх враховувати при підготовці уроків? Пам'ятайте, що практичне заняття передбачає вашу активну участь, спільне вирішення завдань у групах, обговорення реальних ситуацій із шкільного життя. Проявляйте ініціативу, аргументуйте свою думку, слухайте інших.

Література

1. Княжева І. А. Педагогіка: навчальний посібник для здобувачів освіти першого освітнього рівня (бакалавр) спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова та література). Одеса, Університет Ушинського, 2023. 110 с.
2. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2020. 91 с.
3. Пащенко І. М., Красноштан І. В. Педагогіка: навч. посібник. ЦУЛ, 2019. 228 с.
4. Педагогіка: навч. посібник / укл. І. П. Анєнкова, М. А. Байдан, О. А. Горчакова, В. М. Руссол. Львів : «Новий Світ2000», 2020. 567 с.

Практичне заняття № 2

Тема: Суть і способи впровадження сучасних дидактичних методів та технологій

Мета: розширити уявлення студентів про поняття «методи», «засоби навчання», розкрити сутність інтерактивних технологій; показати їхній розподіл на групи за певними ознаками; узагальнити знання розуміння інтерактивних технологій навчання та практичного їх використання.

Основні поняття і положення теми: технологія, інтерактивна технологія, інтерактивне навчання, методи, засоби навчання.

План

I. Теоретичний блок

1. Поняття про метод і прийом, засіб навчання.
2. Класифікація методів навчання за джерелом пізнання: словесні, наочні та практичні методи навчання.
3. Класифікація методів навчання за ступенем самостійного мислення учнів.
4. Інтерактивні технології – ефективний засіб підвищення якості навчання.
5. Структура інтерактивного уроку, методичні рекомендації щодо його проведення.

II. Практичне завдання

За кейсом (описом ситуації) визначте, які методи/технології використані у кожному конкретному випадку, яка мета їх впровадження, переваги та недоліки у конкретному випадку, які способи адаптації для вашої дисципліни можливі.

Завдання для самостійної роботи

Складіть тезисний конспект (схему, таблицю) структури інтерактивного уроку, вкажіть тему, метод/технологію, очікуваний результат, засоби контролю.

Методичні поради щодо підготовки до теми

Для успішного засвоєння цієї теми, здобувачам вищої освіти рекомендується звернутись не лише до обов'язкового списку літератури, а й до інших наукових джерел, які можна знайти у бібліотеці університету. З метою засвоєння основних теоретичних положень теми, усвідомлення її актуальних проблем і пошуків їх шляхів вирішення ознайомтесь із базовими поняттями теми: дидактика, дидактичний метод, дидактична технологія, інноваційні та традиційні методи навчання тощо. Порівняйте традиційні та сучасні методи. У чому різниця в підходах? Як змінюється роль вчителя й учнів? Чи всі інновації — завжди доречні?

Література

1. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посібник для студентів гуманітарних факультетів. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І.Франка, 2017. 212 с.
2. Буйницька О. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч. посібник Київ: Центр навч. літ-ри, 2019. 240 с.
3. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
4. Пащенко М., Красноштан І. Педагогіка. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 228 с.

Практичне заняття № 3

Тема: Урок – провідна форма організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти

Мета: Поглибити знання здобувачів про сутність, специфіку і структуру уроку як основної форми організації навчання в сучасній школі, їх типи і види та вимоги до уроку.

Основні поняття і положення теми: урок, сучасний урок, структура уроку, етапи уроку, типи і види уроків, нестандартний урок і його структура.

План

I. Теоретичний блок

1. Основні форми організації освітнього процесу.
2. Урок – основна форма організації навчання. Елементи уроку.
3. Взаємозв'язок типу і структури уроку. Форми роботи на уроці.
4. Основні вимоги до уроку.
5. Позаурочні форми навчання. Домашня навчальна робота учнів.

II. Практичний блок

Розробити план-конспект уроку з математики.

Завдання для самостійної роботи

Складіть таблицю порівняння традиційного та інтерактивного підходу до побудови уроку за критеріями:

- структура;
- роль учителя;
- активність учнів;
- очікувані результати;
- переваги та недоліки.

Методичні поради щодо підготовки до теми

1. Вивчіть різні типи уроків. Зосередьтесь на їх особливостях, цілях, структурах та методах. Ознайомтесь з концепцією дидактичної мети уроку, що передбачає визначення чітких цілей для учнів: знання, вміння, навички.

Вивчіть основні етапи уроку: підготовка, пояснення нового матеріалу, закріплення знань, перевірка результатів.

2. Використовуйте наукову літературу, звертайтеся до основних підручників і методичних посібників з педагогіки та методики викладання, де розглядаються різні форми та методи організації уроку. Це дозволить зрозуміти, як урок може стати ефективною формою навчання. Ознайомтесь із класичними і сучасними працями педагогів, такими як В. О. Сухомлинський, А. С. Макаренко, Л. С. Виготський, а також з роботами сучасних дослідників, що стосуються організації та проведення уроків у контексті інноваційних педагогічних технологій.

3. Аналізуйте практичні приклади. Зафіксуйте ключові моменти: як учитель організовує діяльність учнів? Які методи викладання застосовуються? Як забезпечується активність учнів на уроці?

4. Розробіть план-конспект типового уроку, дотримуючись вимог до його структури. У конспекті повинні бути: тема та мета уроку, прогнозовані

результати (що учні повинні засвоїти), дидактичні методи, форми та засоби, оцінювання результатів навчання.

5. Сформулюйте критерії ефективності уроку

Розробіть критерії, за якими можна оцінити ефективність уроку. Це можуть бути рівень засвоєння учнями нового матеріалу, ступінь активності учнів, використання інтерактивних методів та сучасних технологій, залучення учнів до активної участі в навчальному процесі.

6. Ознайомтесь з принципами побудови уроку на основі компетентнісного підходу, щоб у процесі навчання акцент робити не лише на засвоєнні знань, але й на розвитку вмінь.

Використовуйте різні форми організації навчальної діяльності: індивідуальну, парну, групову роботу. Це розширить можливості викладання та підвищить активність учнів. Виконуйте практичні завдання, що передбачають розробку та проведення уроків. Це дозволить вам відчувати реальний процес навчання, побачити помилки та вдосконалити свої навички.

Література

1. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
2. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2020. 91 с.
3. Пащенко І. М., Красноштан І. В. Педагогіка: навч. посібник. ЦУЛ, 2019. 228 с.
4. Сикорський П. Нова педагогіка: підручник. Львів: Львівська політехніка. 2021. 540 с.

Практичне заняття № 4

Тема: Контроль процесу навчання та моніторинг його якості

Мета: розкрити роль та значення оцінки, наслідків навчально-пізнавальної діяльності учнів; підвести до розуміння важливості контролю успішності.

Основні поняття і положення теми: оцінка, контроль, критерії оцінки, моніторинг.

План

I. Теоретичний блок

1. Основна мета і завдання контролю. Структурні компоненти контролю.
2. Принципи контролю.
3. Функції, види і методи контролю та їх характеристика;
4. Критерії оцінки знань, вмінь, навичок, а також компетенцій (ключових, системних, предметних, індивідуальних, самоосвітніх) учнів.
5. Рейтингова система контролю і оцінки знань учнів.
6. Поняття моніторингу якості навчального процесу.
7. Шляхи подолання формалізму в оцінюванні результатів діяльності учнів і вчителів у сучасній школі.

II. Практичний блок

У вигляді таблиці порівняйте контроль навчання і моніторинг якості освіти за такими критеріями: мета, періодичність, інструменти, об'єкти оцінювання, кінцевий результат, вплив на навчальний процес. Зробіть висновки, у чому принципова різниця і як вони доповнюють одне одного.

Завдання для самостійної роботи

Розробіть власний інструмент для оцінювання знань учнів з конкретної теми (на вибір), тест (5–7 запитань з відповідями), критерії оцінювання усної відповіді, зразок практичного завдання з інструкцією для оцінювання. Поясніть, який тип контролю реалізується через обраний інструмент.

Методичні поради щодо підготовки до теми

При вивченні даної теми необхідно опрацювати базові педагогічні терміни: контроль навчання, оцінювання, моніторинг якості освіти та ознайомитися з Державними стандартами, рекомендаціями МОН, положеннями про внутрішню систему забезпечення якості освіти. Ознайомтесь із класифікацією контролю за метою (вступний, поточний, тематичний, підсумковий). Розберіть форми контролю: письмовий, усний, тестовий, проектний, комп'ютерний тощо. Проаналізуйте переваги та недоліки різних форм контролю у контексті учнів різного віку. Зверніть увагу на відмінності між традиційним контролем і формувальним оцінюванням. Проаналізуйте сучасні підходи до моніторингу, ознайомтесь з методами збору даних анкетування, тести, спостереження, аналіз результатів навчання.

Ці методичні поради допоможуть ефективно підготуватися до теми, забезпечивши розуміння основ контролю процесу навчання та моніторингу його якості.

Література

1. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
2. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2020. 91 с.
3. Пащенко І. М., Красноштан І. В. Педагогіка: навч. посібник. ЦУЛ, 2019. 228 с.
4. Педагогіка: навч. посібник / укл. І. П. Анєнкова, М. А. Байдан, О. А. Горчакова, В. М. Руссол. Львів : «Новий Світ2000», 2020. 567 с.

Практичне заняття № 5

Тема: Зміст і технології виховання учнів закладу загальної середньої освіти

Мета: з'ясувати сутність понять зміст, методи, форми, засоби виховання; охарактеризувати основні виховні технології.

Основні поняття і положення теми: зміст виховання, методи виховання, класифікація методів виховання, форми, засоби виховання, виховні технології.

План

I. Теоретичний блок

1. Поняття про зміст, методи, прийоми, форми виховання.
2. Класифікація методів виховання.
3. Характеристика методів виховання.
4. Засоби виховання, їх характеристика.
5. Сучасні виховні технології у роботі класного керівника.

II. Практичний блок

Реалізуйте фрагмент підготовленого виховного заходу. Проведіть аналіз фрагменту виховного заходу, який було презентовано на занятті за схемою Додатку 2.

Завдання для самостійної роботи

Підготуйте презентацію (до 10 хв.) фрагменту виховного заходу за обраною темою. Оформіть план-сценарій цього заходу за запропонованим планом (додаток 1).

План-конспект виховного заходу

I. Загальна характеристика заходу

1. Форма проведення (класна година, бесіда, диспут, екскурсія, тощо).
2. Тема заходу.
3. Місце проведення заходу.
4. Обґрунтування необхідності проведення цього заходу, виходячи з особливостей віку, рівня їх розвитку та вихованості.
5. Мета.
6. Оформлення виховного заходу (об'ява, відповідне оформлення приміщення тощо).
7. Обладнання (ТЗН, наочність).
8. Методичне забезпечення (використана література, методичні розробки).

II. План та сценарій проведення виховного заходу

(саме текст виховного заходу)

Аналіз виховного заходу, який був відвіданий

Дата проведення

ПІБ студента

Форма проведення

Тема виховного заходу

Вік учнів

1. Мета

2. Педагогічна обумовленість теми (чому цей виховний захід проводиться в цьому класі, його відповідність інтересам і віковим особливостям класу).

3. Організація підготовки учнів до даного заходу (ступінь участі дітей, оформлення заходу та приміщення, використання наочних і технічних засобів).

4. Вплив підготовки до справи на згуртованість учнів.

5. Зміст та методика проведення виховного заходу:

- відповідність змісту заходу поставленій меті;
- пізнавальна та виховна доцільність підбраного матеріалу;
- емоційна насиченість, зацікавленість дітей темою та участю у виховному заході, їх активність;
- прийоми та методи, використані впродовж виховного заходу, їх відповідність віковим особливостям учнів, рівню їхнього розвитку;

– зв'язок питань, які обговорюються, з проблеми класу, школи, суспільства.

6. Індивідуальні особливості вчителя, який проводить виховний захід (емоційність, уміння володіти голосом, мімікою, жестами, контакт з учнями, комунікативність, упевненість в собі, уміння приймати правильні рішення в нестандартних ситуаціях).

7. Специфіка професійної самопрезентації вчителя (вміння викликати симпатію, довіру, соціально-психологічні очікування учнів і та ін.).

8. Педагогічна доцільність виховного заходу, його значення для подальшого розвитку колективу та окремих учнів, для вдосконалення міжособистісних стосунків у колективі.

9. Зауваження, пропозиції.

Методичні поради щодо підготовки до теми

Для вдалого засвоєння цієї теми, здобувачам вищої освіти рекомендується:

1. Ознайомтесь із теоретичними основами теми: виховання, зміст виховання, виховна технологія, виховна система. Зверніть увагу на принципи, мету, завдання та основні напрями виховної діяльності в ЗЗСО (закладах загальної середньої освіти). Також необхідно опрацювати Закон України «Про освіту» (розділ про виховання); Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді; Державний стандарт базової середньої освіти (в аспекті виховання).

2. Вивчіть основні напрями і зміст виховання: національно-патріотичне, моральне, громадянське, екологічне, художньо-естетичне, фізичне і трудове виховання тощо. Проаналізуйте технології виховання: інформаційно-комунікативні технології; проектна діяльність, ігрові технології, технології виховних заходів, тренінгові методики, інтерактивні методи (дискусії, дебати, соціальні ігри). Доберіть приклади застосування виховних технологій під час проведення конкретного виховного заходу (наприклад: класної години, тижня безпеки, квесту, благодійної акції).

3. Проаналізуйте роль учителя у виховному процесі. Які компетентності має мати класний керівник? Які форми взаємодії з батьками та учнями є ефективними? Яким має бути партнерство вчителя, учня і батьків у вихованні?

4. Підготуйте приклад власної моделі виховного заходу. Для цього складіть план та сценарій виховного заходу з чітко визначеною метою, формою проведення, очікуваними результатами. Поясніть, які виховні технології ви застосуєте і чому.

Література

1. Нова українська школа: poradnik dla vchytel'ya: navch.-metod. posib. / za red. N. M. Bibik. Kyiv: Litera LTD, 2018. 159 s.
2. Майбутнє патріотизму: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Управління освітою. 2015. № 3. С. 13–17.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2025 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
4. Стратегічний план діяльності МОН до 2027 року.
URL: <https://mon.gov.ua/strategichniy-plan-diyalnosti-mon-do-2027-roku>
5. Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів: Наказ МОНмолодьспорту України № 1243 від 31.10.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1243736-11#Text>
6. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. 2000. № 22. С. 3–7.

Практичне заняття № 6

Тема: Класний керівник як організатор виховного учнівського колективу

Мета: засвоєння й поглиблення системи знань, що відображає основні підходи до роботи класного керівника, зміст його обов'язків, функцій, форм та методів діяльності.

Основні поняття і положення теми: виховання, функції, обов'язки, діагностування, виховна робота, класний керівник, учнівський колектив, педагогічне управління, робота з батьками.

План

I. Теоретичний блок

1. Функції, обов'язки, права класного керівника.
2. Напрями і форми роботи класного керівника.
3. Учніський колектив як форма виховання та предмет професійної діяльності класного керівника.
4. Специфіка організації та психолого-педагогічного супроводу розвитку учнівського виховного колективу.

5. Характеристика та способи діагностики стадій розвитку учнівського виховного колективу, місця і ролі особистості учня в його життєдіяльності.
6. Ефективні прийоми педагогічного управління учнівським колективом, оцінювання його досягнень.

II. Практичний блок

Проаналізуйте ситуацію:

Ситуація 1. В класі виникла конфліктна ситуація між групами учнів. Ваша роль – класний керівник.

Завдання:

Опишіть свої дії як організатора учнівського колективу.

Визначте технології згуртування колективу, які ви застосуєте.

Ситуація 2. До класного керівника звернулися батьки з проханням обмежити спілкування дитини з певною групою учнів, оскільки ті мають «поганий вплив».

Завдання:

Як має діяти класний керівник?

Які принципи виховної роботи необхідно врахувати?

Як зберегти єдність колективу і довіру батьків?

Завдання для самостійної роботи

Підготувати власний кодекс педагогічної етики як майбутнього класного керівника.

Методичні поради щодо підготовки до теми

Ознайомтеся з визначеннями понять: класний керівник, учнівський колектив, виховна система класу, організація колективу, лідерство, соціометрія. Зверніть увагу на специфіку функцій класного керівника в сучасних умовах: не лише нагляд, а й підтримка, координація, розвиток.

Проаналізуйте нормативну базу: Закон України «Про освіту» (розділи щодо виховного процесу), Типові посадові обов'язки класного керівника, Методичні рекомендації МОН щодо виховної діяльності та співпраці з батьками.

Вивчіть основні функції класного керівника: організаційна, комунікативна, виховна, координуюча, діагностична, консультативна. Визначте, які з функцій найбільш складні та як їх ефективно реалізувати.

Ознайомтеся з етапами формування учнівського колективу. Вивчіть основні етапи розвитку колективу (від групи до організованого колективу).

Розгляньте роль класного керівника на кожному етапі.

Проаналізуйте сучасні технології роботи з колективом: тренінгові методики, ігрові та проєктні технології, технології соціально-психологічної діагностики (анкетування, соціометрія), технології розвитку лідерства та самоврядування.

Література

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n1118>
2. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_5-2290-01#Text
3. Державний стандарт базової середньої освіти.
URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standart>
4. Пащенко І.М., Красноштан І.В. Педагогіка. ЦУЛ, 2019. 228 с.

Практичне заняття № 7

Тема: Сучасний учитель математики як суб'єкт реформування Нової української школи

Мета: Закріпити знання здобувачів про роль та призначення вчителя в суспільстві, ознайомити з функціями та завданнями вчителя математики.

Основні поняття і положення теми: загальна та професійна компетентність сучасного вчителя, шляхи та засоби модернізації української школи.

План

І. Теоретичний блок

1. Учитель – головна дійова особа нової реформи про освіту.
2. Основна мета професійної діяльності сучасного вчителя.
3. Професійна місія, провідні функції та завдання вчителя .
4. Професіограма вчителя математики.
5. Професійний стандарт вчителя «Вчитель закладу загальної середньої освіти».
6. Загальні компетентності сучасного вчителя.
7. Професійні компетентності сучасного вчителя математики.

II. Практичний блок

Проаналізуйте професійний портрет вчителя математики НУШ. Для цього ознайомтеся з Державним стандартом базової середньої освіти та Концепцією Нової української школи.

Складіть «професійний портрет» сучасного вчителя математики: ключові компетентності, особистісні якості, цифрові навички, методичні підходи. Представте результати у вигляді інфографіки.

Завдання для самостійної роботи

Визначте загальні компетентності до питання 6 (форма звітності – таблиця)

Назва компетентності	Характеристика компетентності

Методичні поради щодо підготовки до теми

Для вдалого засвоєння цієї теми здобувачам вищої освіти рекомендується ознайомитись з концепцією НУШ (Концепція Нової української школи затверджена МОН), звертаючи увагу на мету НУШ; ключові компоненти (дитиноцентризм, компетентнісний підхід, педагогіка партнерства); роль і образ сучасного вчителя.

Вивчіть профіль сучасного вчителя математики. Які професійні та особистісні якості очікуються від учителя? Якими компетентностями має володіти вчитель у контексті НУШ? (педагогічна майстерність; цифрова компетентність; вміння організувати навчання на засадах діяльнісного підходу; рефлексивність і готовність до змін).

Ознайомтеся із змінами у змісті й підходах до навчання математики опрацюйте Державний стандарт базової середньої освіти з математики (НУШ), які компетентності формуються, як структуровано навчальний зміст, особливості оцінювання (формувальне оцінювання, портфоліо тощо).

Вивчіть сучасні педагогічні технології та методики викладання математики інтегроване навчання, STEM/STEAM-підходи, проєктна діяльність, використання цифрових ресурсів (GeoGebra, інтерактивні дошки, навчальні платформи), математика через досвід, гру, життєві ситуації.

Розгляньте роль учителя як лідера та агента змін. Як учитель впроваджує нові підходи в навчальний процес? Як взаємодіє з учнями, батьками, колегами? Як формує інклюзивне, підтримувальне та мотивувальне освітнє середовище?

Література

1. Закон України «Про освіту» № 3491-Д від 5 вересня 2017 р.
2. Концепція Нової української школи.
URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2020. 91 с.
4. Професійний стандарт вчителя «вчитель закладу загальної середньої освіти)» від 23.12.20 № 2736.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Виділіть специфічні риси етапів становлення педагогіки як науки.
2. Розкрийте предмет і функції педагогіки.
3. Поясніть суть педагогічних категорій.
4. Які дисципліни складають систему педагогічних наук?
5. Розкрийте логіку науково-педагогічного дослідження.
6. Дайте загальну характеристику методам науково-педагогічного дослідження.
7. Охарактеризуйте види і етапи педагогічного експерименту. Наведіть приклад.
8. Дайте визначення поняттям: «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».
9. Розкрийте поняття розвитку особистості, охарактеризуйте фактори її розвитку.
10. Визначте поняття формування особистості, розкрийте фактори формування особистості.
11. Охарактеризуйте сучасні підходи до вікової періодизації розвитку особистості.
12. Поясніть особливості психічного і фізичного розвитку особистості у підлітковому віці.
13. Розкрийте особливості психічного і фізичного розвитку особистості у ранньому юнацькому віці.
14. У чому полягають індивідуальні особливості учнів? Наведіть приклади.
15. Охарактеризуйте сутність і структуру педагогічного процесу.
16. Дайте загальну характеристику принципам педагогічного процесу.
17. Розкрийте суть основних категорій дидактики: навчання, освіта, викладання, учіння, знання, уміння, навички.
18. Сутність навчання як педагогічного процесу і його завдання.
19. Рушійні сили процесу навчання.
20. Розкрийте зміст основних функцій процесу навчання.
21. Розкрийте діалектичний взаємозв'язок між поняттями : закономірності навчання, принципи навчання, правила навчання.
22. Розкрийте зміст основних дидактичних принципів.
23. Охарактеризуйте феномен змісту освіти. Від яких чинників він залежить ?
24. Дайте характеристику документам, що визначають зміст освіти у середній школі: державний стандарт, навчальний план, навчальна програма, підручник.

25. Охарактеризуйте основні тенденції реорганізації змісту освіти в руслі сучасних освітніх реформ в Україні.
26. Основні завдання реформи «Нова українська школа».
27. Які чинники визначають доцільність використання конкретних методів навчання?
28. Охарактеризуйте методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів.
29. Охарактеризуйте методи стимулювання і мотивації учіння.
30. Охарактеризуйте методи контролю і самоконтролю в навчанні.
31. Розкрийте суть поняття «види навчання». Класифікація видів навчання.
32. Поняття про форми організації навчання. Дайте характеристику класно-урочній системі навчання.
33. Урок – основна форма організації навчання у школі. Охарактеризуйте типи і структуру уроків.
34. Дайте характеристику підготовці вчителя до уроку. Поясніть особливості проведення нестандартних уроків з математики.
35. Розкрийте сутність і функції контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.
36. Охарактеризуйте вимоги до контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.
37. Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.
38. Дайте характеристику функціям учителя математики.
39. Розкрийте сутність, структуру, рушійні сили процесу виховання. Розкрийте проблему ідеалу виховання.
40. Охарактеризуйте мету і завдання провідних напрямів виховання (громадянського, національно-патріотичного, морального, естетичного, фізичного, правового, екологічного).
41. Охарактеризуйте методи формування свідомості особистості, методи організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки; методи стимулювання діяльності і поведінки.
42. Охарактеризуйте основні типи позашкільних навчально-виховних закладів, їх основні завдання, форми позакласної виховної роботи.
43. Розкрийте сутність, ознаки і функції виховного колективу. Етапи формування дитячого колективу.
44. Охарактеризуйте учнівське самоврядування в школі та класі як шлях демократичного виховання молоді.
45. Розкрийте форми і методи роботи класного керівника з учнями та їхніми батьками.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (50 балів за тему)	Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела тощо). Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичного завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу
Добре (40 балів за тему)	Оцінюється робота здобувача, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, послуговується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки
Задовільно (30 балів за тему)	Оцінюється робота здобувача, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки. Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільно з можливістю відпрацювання (до 20 балів за тему)	Оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни. Планує та виконує частину практичних завдань, відсутні сформовані уміння та навички

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація	25	Відповідність змісту доповіді здобувача та/або оригінальність візуального представлення відповідному навчальному матеріалу
Фрагмент виховного заходу	50	Вміння здобувача скласти якісний план заняття (план повний, детальний); обґрунтовано і правильно вибрати форми проведення заняття; продемонструвати логічну послідовність побудови заняття та використання етодів активізації мислення учнів, використання прийомів закріплення отриманої інформації
Навчальне завдання	25	Критичний аналіз суті та змісту завдання оригінальність візуального представлення відповідному навчальному матеріалу
Скласти таблицю	25	Вміння студента стисло визначати ключові позиції, здатність критично осмислити та узагальнити отриману інформацію, унаочнити та представити у вигляді таблиці

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Княжева І. А. Педагогіка: навчальний посібник для здобувачів освіти першого освітнього рівня (бакалавр) спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова та література). Одеса, Університет Ушинського, 2023. 110 с.
2. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2020. 91 с.
3. Михалюк А. М. Педагогіка: інтерактивний контент. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023 р 245 с.
4. Назаренко О. М. Педагогіка : навч. посібн. / О. М. Назаренко ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2022. 146 с.
5. Педагогіка / укл. Ортинський В. Л., Козловський Ю. М., Дольнікова Л. В. Львів: Львівська політехніка, 2020. 160 с.
6. Педагогіка: навч. посібник / укл. І. П. Анєнкова, М. А. Байдан, О. А. Горчакова, В. М. Руссол. Львів : «Новий Світ2000», 2020. 567 с.
7. Сікорський П. І. Нова педагогіка: підручник. Львів: Львівська політехніка. 2021. 540 с.

Додаткова

1. Гордієнко В. О. Педагогіка: інноваційні підходи до навчання: монографія. Харків: Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 220 с.
2. Лисогор Л., Берендєєв С., Косенчук Ю. Використання електронних освітніх матеріалів у освітньому процесі: сучасні підходи і технології Нової української школи. Вип. 1: навчально-методичний посібник, Київ, 2023. 117 с.
3. Лисогор Л., Берендєєв С., Косенчук Ю. Сучасні підходи і технології Нової Української школи: компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування ключових компетентностей. Вип. 2: Навчально-методичний посібник, Київ, 2023. 145 с.
4. Павлова В. В. Теоретично-методичні засади формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів освіти. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XX Міжн. наук.-практ. конф. (м. Бухарест, 07 травня 2022 р.). Бухарест, 2022. С. 217–223.

5. Петренко Л. М. Педагогіка: інтеграція теорії та практики: монографія. Дніпро: ДНУ імені Олеся Гончара, 2020. 250 с.
6. Пригодій Т. М. Формування ключових компетентностей здобувачів освіти на основі впровадження педагогіки партнерства, методичні рекомендації, ЧОШПО імені К. Д. Ушинського, 2023. – 47 с.
7. Федоренко М. І. Інновації в педагогіці: новітні технології навчання: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 230 с.
8. Шевчук І. П. Сучасні педагогічні технології: методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 240 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Новини педагогіки, електронна бібліотека видань з історії педагогіки.
URL: <http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000018/index.shtml>.
2. Державна науково-педагогічна бібліотека ім. В. О. Сухомлинського.
URL http://www.library.edu-ua.net/scientific_information_work/suhomlynskiy/.
3. Електронна бібліотека педагогічної літератури.
URL: <http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000018/st006.shtml>.
4. Посилання на популярні педагогічні Інтернет-ресурси.
URL: http://sloboda.at.ua/publ/sajti_institutiv_pisljadiplomnoji_pedagogichnoji_osviti/1-1-0-68.
5. Сайти для педагогів: новини, публікації, електронні бібліотеки, форуми.
URL: <http://krok.org.ua/rod-ukr.php>.
6. Педагогічні журнали, газети URL: <http://dir.meta.ua/.../education-news/>
7. Електронний архів журналу «Педагогічний вісник».
URL : <http://nbuv.gov.ua/.../08knapop.htm>.
8. Електронні журнали та газети – Портал сучасних педагогічних ресурсів
URL: http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_e-magazines/.

Навчальне видання

ПЕДАГОГІКА

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальностей Е7 (111 Математика), F1 (113 Прикладна математика)

Електронне практичне видання

Укладач:

Павлова Валерія Валеріївна

В авторській редакції

Затв. авт. 09.05.2026. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним забезпеченням
для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,5 МБ. Зам. № 3115.

Видавець:

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
вул. Змієнка Всеволода, буд. 2, м. Одеса, 65082, Україна
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8592 від 23.03.2026 р.
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua